

70 år siden Nürnbergdommen

We must never forget that the record on which we judge these defendants today is the record on which history will judge us tomorrow.¹

Sitatet er hentet fra den amerikanske sjefsanklagerens innledningsforedrag til Nürnbergprosessen. Rettsaken og dommen har vært omdiskutert. Var det en rettferdig prosess som ivaretok viktige juridiske prinsipper? Eller var det bare seierherrens justis vi er vitne til i Nürnberg?

Det er gått 70 år siden dommen falt i justispalasset i Nürnberg. 18 av de 21 tiltalte ble funnet skyldig på minst et tiltalepunkt, 12 ble henrettet, tre ble dømt til livsvarig fengsel og fire ble ilagt fengselsstraffer som varierte fra ti til tjue år.

Prinsippene fra Nürnberg er i ettertid nedfelt i internasjonal rett. Presedens fra Nürnberg har spilt en vesentlig rolle i forbindelse med opprettelsen av Jugoslaviadomstolen i Haag, andre nyere ad hoc tribunaler, og ikke minst, Den internasjonale strafferettsdomstolen.

Kanskje har William J. Bosch rett når han hevder at «men will return to the Nuremberg court because it was a a test of men's basic concepts of law, politics and morality».²

Vi har satt sammen et nummer av *PACEM* som belyser ulike sider ved Nürnbergdommen. Professor (em) Hans Fredrik Dahl ser på Nürnbergprosessen og Nürnbergdommen i historisk perspektiv. Han belyser prosessene som førte fram til etableringen av militærtribunalet, selve rettsaken – anklagene og domsslutningen – og trekker linjene fra Nürnberg 1946 og fram til vår egen tid.

Nils Terje Lunde, fagsjef i Feltprestkorpset har skrevet en artikkel om forholdet mellom etikk og juss innenfor krigens folkerett.

Gunnar M Ekeløve-Slydal er assisterende generalsekretær i den norske Helsingforskomiteen, der han har rettsoppgjør og internasjonale straffedomstoler som et av sine ansvarsområder. Hans artikkel ser på vår tids internasjonale tribunaler i lys av Nürnbergprosessen.

¹ Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal. Nuremberg 14 November 1945 – 1 October 1946. Vol II – Proceedings 14 November 1945 – 30 November 1945. Side 101. Nürnberg 1947.

² William J Bosch: Judgement at Nuremberg. American Attitudes toward the Major german War-Crimes Trials, Chapel Hill, NC, USA, 1970.

Nürnbergtribunalet anså *forbrytelser mot freden* som den mest alvorlige av anklagene de tyske nazilederne sto tiltalt for. Undertegnede spør i en artikkel om denne vurdering fremdeles står seg?

Tidligere generaladvokat i Forsvaret, Arne Willy Dahl, fokuserer i sin artikkel på både militære sjefers kommandoansvar og individuelt straffeansvar innenfor krigens folkerett.

Jürgen Rose er pensjonert tysk oberstløytnant og fikk offentlig oppmerksomhet i Tyskland da han nektet å deployere til Afghanistan av samvittighetsgrunner. Han har skrevet en artikkel som ser på hvilke konsekvenser soldaters samvittighetsvurderinger får i forhold til prinsippet om militær lydighet.

Christian Ranheim har lang erfaring fra arbeid med menneskerettigheter og internasjonale rettsoppgjør. I sin artikkel belyser han *forbrytelser mot menneskeheten* i et historisk perspektiv og gjør rede for hvordan rettsutviklingen har vært på dette feltet etter andre verdenskrig.

I den siste artikkelen om Nürnbergdommen gjør generaladvokat Lars Morten Bjørkholt rede for hvilke konsekvenser Nürnbergdommen har hatt for utviklingen av krigens folkerett etter andre verdenskrig.

I dette nummeret byr vi også på tre bokanmeldelser. Vi har valgt tre bøker som alle, på ulikt vis, har tilknytning til Nürnbergprosessen.

Til slutt: King's College London har etablert et senter for militær etikk. Senteret har ambisjoner om å bidra med forskning og utvikling innenfor det militæretiske fagfeltet, men også å være en praktisk ressurs for militære profesjonsutøvere. Dr. David Whetham, som er senterets direktør, har skrevet en kort introduksjon til de ressursene som senteret rår over.

God lesning!

Leif Tore Michelsen